

החברותא

החברותא בשאנן פנימי לחברים גליון מס 239 √ בס"ד ערש"ק פרי תולדות (ספר) כ"ז חשון תשס"ה

פנינים יקרים

ואלה תולדות יצחק בן אברהם (כ"ה, י"ט) ההשתלשלות מהאבות שאם יהיה הבן צדיק יהיה נקרא זרע האב ואם לאו אינו נקרא זרע האב. ונמצא שהבן צריך לעשות פעולה שיהיה נקרא זרע האב ותולדה היא לשון פעולה...

ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו (כ"ה, כ"א) ויעתר יצחק לה' היה כל כוונתו העיקר לתקן השכינה וזהו לנוכח אשתו מוסב על ה' אימא קדישא כי עקרה היא שזהו היסוד ועיקר אצל צדיקים, ואחר שהיתה כל כוונתו לתקן השכינה הרי הוא כמבקש על חברו לכך ותהר...

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו (כ"ה, כ"א) יצחק אבינו שפל רוח היה מתחנן לה' כי יושיענו בזכות אשתו הטובה ממנו. ויעתר לו ה' היינו בזכות שפלותו וענוותנותו שלו ברוקא.

ויתרוצצו הכנים בקרבה (כ"ה, כ"ב) מהחשש שמא ילמד יעקב מעשו, נכנסה איבה בלבם עוד בכמן אימם - ומשם התחיל הפירוד.

ורב יעבוד צעיר (כ"ה, כ"ג) הרבה עבודה צריך האדם לעבוד על עצמו עד שיקמין את עצמו ויזכה למדת הענוה. (רא"י מסדינורא)

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו (כ"ה, כ"ח) פירוש כי צדיק התענוג שלו מעליית ניצוצות שמעלה אשר נצודו בקליפות - וזהו ויאהב יצחק את עשו כי בשורש עשו היה נצוצות אשר נצודו שם דהיינו נשמת שמעיה ואבטליון ונשמת רבי מאיר וכן כמה נצוצות ימות המשיח.

ויזר יעקב גזיר (כ"ה, כ"ט) מה שביקש עשו לקנות חפץ יעקב למכור עדשים מסמלים את רדיפת התאוות וביקוש תענוגי העולם, יעקב חפץ להחליפו לחיים העולם.

וישב יצחק ויחפור את בארות המים (כ"ז, י"ח) אין באר אלא לשון השפעה אברהם אבינו ע"ה השפיע מדת הענוה בחינת ואנכי עפר ואפר - הפלשתיים קלקלו אותה והפכוה לענוה פסולה, בא יצחק ושינה את טעמו, וישב ויחפור את בארות המים, מבחין פחד ומבנים שבור וגדכה.

אולי ימושני אבי והייתי בעיניו כמתעתע (כ"ז, י"ב) ... אולי ימושני אבי שבשמים יפשפש בזכויותי וימשמש במצוות ובמעש"ט שלי והייתי בעיניו כמתעתע האם כך מתפללים...

ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה' (כ"ז, כ"ז) הכלל הוא שצריך לעבוד ה' בשלמות גדול בלי שמץ כי הפניה הרי זה שיתוף וצריך להצניע מעשיו עד לאחת. ועל כל זאת הוא מתפרסם וזהו ריח שדה ריח בני כריח השדה לא בגלל בני האדם אלא בגלל אשר ברכו ה'.

ויתן לך האלקים ממל השמים ומשמני הארץ (כ"ז, כ"ח) במדרש איתא שלך בזכותך ובך הדבר תלוי וזהו כל העולם ניוון בשביל חנינא בני דרצה לומר בשביל דהיינו שהוא עשה צנור ושביל להמשיך לכל העולם וכו'.

וישא עשו קולו ויבך - ויען אביו (כ"ז, ל"ח-ל"ט) עשו בבכיתו גילה סוד שעל ידי בכיה יכולים להשיג ברכות. כי עשו זכה בברכה משמני הארץ מושבך רק לאחר שבכה.

וישכב במקום ההוא - והנה ה' נצב עליו (כ"ח, י"א-י"ג) כיון ששכב על הארץ בשפלות זכה מיד ששרתה עליו השכינה.

והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה (כ"ח, י"ד) ברכו שיהיו זרעו ענוים ושפלי רוח כעפר הארץ כדרך שאנו מתפללים ונפשי כעפר לכל תהיה.

אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי (כ"ח, ט"ז) לא ידעתי שאפשר לעבוד את ה' גם בשינה לשם שמים אם מתכוונים בה לשמו יתברך בכל דרכך דעהו - ולא להנאת עצמו.

(רבי א. י. מאפפה)

שיחת הרא"ש ז"ע"א ע"פ פיר בחוקות קהל"א, נכתב ע"י הר"ק כפ' הבית.

239
7

נדיק יסוד עולם

כאשר הצדיק חש את האפסיות העצמית גם לאחר התגלות האור (ואינו מסתנור לחשוב שהוא גם חלק מהאור) אזי זוכה הצדיק להבחין בהבדלה בין האור ובין החשך כמאמר התורה בהמשך ויבדל אלקים בין האור ובין החשך כי הצדיק מבין היטב שהמציאות העצמי כולו חשך והתגלות האור הוא התגלות הבורא או מקבל הצדיק התואר בבחינת צדיק יסוד עולם. כי הוא מבחין היטב במציאות החשך העצמי שהוא התווה ובוהו של הבריאה וגם מבחין בהתגלות האור האלקי על הבריאה כמש"כ ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור, וגם מבחין בהבדלה הברורה בין האור שהוא מציאות הווי ברוך הוא לחשך שהוא מציאות האדם "תולעת ולא איש".

האדם נברא ביום הששי של מעשה בראשית החשך שהוא יסוד האין תווה ובוהו כמעט ולא ניכרת כאלו התכסה במעשה בראשית שבששת הימים, החשך שהוא יסוד האין דומה לבנין אשר בתחילת הבניה היסוד מגולה ובולטת כי היסוד הוא היציקה של כל הבנין אלא שבמשך הבניה מכסים את היסודות ובונים עליה את כל חלקי הבנין, כך בבריאת העולם, היסוד של הבריאה הוא החשך יסוד האין תווה ובוהו, אלא שבמשך ששת ימי בראשית ככל שנתוסף יותר ויותר חלקים בבריאת העולם היסוד מתכסה מעיני העולם ורק האמיתי המעמיק חשוב יכול לחדור לעומת המחשבה ולהגיע ליסוד של הבריאה שהיא גם יסוד האנוש חשך על פני תהום. וזה גם סיבת יצירת האדם ביום הששי כדי שיראה עולם שהוא לכאורה יפה ומסודר ובכ"ז ישאף לחדור לעומק המחשבה ולאתר את השורש הפנימי של הבריאה שהוא גם יסוד האדם.

הקב"ה ברא את האור וגנוה לצדיקים לעתיד לבא, מה זה צדיק מה זה אור ומה זה עתיד לבא. העולם בודק את גדלות הצדיק בשטריימל בקפטה, מדארף דאס האבין, האבער נישט מיט דעם מעסט זיך די גדלות פון דעם צדיק, (צריכים את השטריימל והקפטה, אבל לא בזה נמדדת גדלות הצדיק). האמת היא שגדלות הצדיק נמדד בהכרת העצמיות בצורה הפנימית והברורה ביותר, כך שככל שמעמיק חשוב מגלה את האפסיות העצמית, וככל שמעמיק חשוב חש בצורה ממשית את האמור (תהלים כב) ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם, חטאתי נגדי תמיד (שם י"א) וככל שמעמיק חשוב מבין שאין בכלל מושג של צדקות על רקע של אדם המתעלה בהתעלות כל שהיא. כי אם יש מושג של צדיק אינו אלא בזה למכיר את השפלות האמיתית ורואה את עצמו שוכן בתוך שאול שהוא החשך העמוק ביותר.

היוצא מדברינו שהמוגדר צדיק הוא דוקא אחד שחש באפסיות שלו וממשש בחשך כאלו הוא חשך של ממש כמו בחשך מצרים שנאמר שם וימש חשך (שמות י) כלומר ממשות של חשך, וככל שמעמיק חשוב בתחושת החשך מגיע לשורש של החשך שהוא יסוד הבריאה שעליו נאמר (בראשית א, ב) והארץ היתה תווה ובוהו וחשך על פני תהום, אלא שכמו שחש את החשך התהומי כך גם מגלה את האור שמתגלה בבריאה משעה שהקב"ה אמר יהי אור ויהי אור (שם א). והאדם מחמת ההכרה הברורה שהוא במציאות של תולעת ולא איש ובמציאות חטאתי נגדי תמיד - מבין שהבזק האור שמתגלה בתוך החשך אינו אלא התגלות הווי ברוך הוא במלא עוזו ותפארתו.

הכלים המתאימים לפרסם שם ה' בעולמות. כך שהצדיק רואה את האור ואת החשך במבט אחד כמו שכתוב ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו. אלא שהאור בא לשמוש האדם להכיר במציאות הו"י ברוך הוא והחשך (הנקרא חשך) בא לשמוש האדם בכדי להכיר בסיבות ובמסובב המהווים כלים ואמצעים לפרסם שם ה' בעולמות.

וזהו אור הגנוז לצדיקים לעתיד לבא. כי אין הכוונה שהקב"ה ברא ביום הראשון את האור ואח"כ גנוז שלא יוכלו להשתמש בו אלא שהקב"ה הפריד את האור מהחשך וקרא לאור יום ולחשך קרא לילה, הפרדה זו נראית לכאורה במהלך בריאת ששת ימי בראשית, כאשר במהלך הבריאה כיסתה היסוד וכאשר היסוד כיסה לא ניתן לראות את האור והחשך כאחד, ואם לא ניתן לראות את האור ואת החשך כאחד לא ניתן להכיר את האור ואת החשך כנפרדים כי הלא באמת הכל אחד, וזהו אור הגנוז.

אבל הצדיק יסוד עולם המעמיק חשוב בתוך המציאות העצמי ומגלה את האמת העצמי ש"אנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם" חטאתי נגדי תמיד", הוא מעמיק חשוב עד שמגיע לשורש וליסוד האין תוהו ובוהו, ותוך כדי כך מגלה את האור של יהי אור - ויהי אור, ומבחין שהאדם נשאר בבחינת חשך והאור הוא מציאות הו"י, אלא שבהמשך החשיבה מגלה שבעצם גם חשך לא יחשיך כך שאין כל הפרדה בין האור לחשך כי הכל מאתו יתברך שמו. וכל תחושת החשך אינו אלא כדי לפרסם שמו יתברך ברבים. זהו אור הגנוז לצדיקים. הכוונה לצדיקים שמכירים האפסיות שלהם ומגיעים ליסוד שהאור והחשך בעצם אינם נפרדים.

ומה זה עתיד לבא? הכוונה הפשוטה של עתיד לבא הוא בעת תקון הבריאה כאשר יקוים

והנה אם לא היה מעמיק האדם לחשוב במציאותו הפנימי ואם לא היה מגיע ליסוד החשך של האין תוהו ובוהו לא היה מגיע לראות את התגלות האלקות במאמר ה' יהי אור - ויהי אור. מאחר והצדיק העמיק חשוב באפסיותו והגיע ליסוד הבריאה שהוא יסוד האין (כאמור), אזי כמו שגילה את האפסיות העצמית כך גם גילה את האור האלקי יהי אור. ועיי"כ התברר אצלו שיש הבדל בין אור לחשך כהבדל בין יום ולילה.

בשעה שמתברר לאדם שיש אור ויש חשך והאור הוא מציאות הו"י ברוך הוא והחשך הוא מציאות עצמי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם, דוקא אז עולה במחשבתו של האדם האם באמת אני מציאות של חשך, זאת אומרת שאני מציאות, ואז עולה במחשבתו שבעצם אינו מציאות כלל כי גם החשך הנראה כמציאות אינו מציאות בפני עצמו כי גם החשך הוא מציאות בורא שברא את החשך, החשך נברא כאמצעי להתהוות הבריאה באופן שיוכלו לפרסם שמו ברבים, בהכרה זו מבטל הצדיק את המציאות העצמי (שהיא בחינת חשך) בבטול מוחלט אל הרבש"ע באמרו צדיק אתה ה' וישר משפטיך (תהלים קי"ט).

באותו שעה חל מהפכה בכל מהות הבריאה, הצדיק מכריז ואומר: אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפך, אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנד, גם שם ידך תנחני ותאחזני ימינך ואומר אך חשך ישופני ולילה אור בעדני, גם חשך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר וכי' (פסוקים מתוך מזמור קל"ט) באותו שעה יש בטול מוחלט מהצדיק יסוד עולם מכח ההכרה שאינו מציאות כלל, וממילא מתברר לכל שהאור והחשך אינם נפרדים כלל וכלל, שניהם נבראו ממציאות הו"י ברוך הוא, אלא שמה שמוגדר לכאורה חשך אינו אלא הסיבות שממנה רואה הצדיק את האמצעים, ומהם מקבל הצדיק את

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

המשך מעמ' קודש

239

האור אלא שרואים אותם בנפרד, סימן שלא ראו את האור הגנוז שנברא ביום הראשון.

בלי עבודה עצמית לא נשיג שום תוצאות וזהו ויאמר אלקים שהוא מידת הדין, דהיינו חשך יהי אור, יהי מלשון פעולה דהיינו על ידי הפעולות יוכלו להוציא את האור מתוך החשך, והפעולות המה העבודה העצמית של האדם, וכפי התאמצות האדם בעבודה העצמית כך ניכרות התוצאות.

לפי זה נבין שאין הבדל גדול בין מה שמוגדר צדיק למה שמוגדר רשע כי הלא שניהם נמצאים בתחושה של חטאתי נגדי תמיד ולשניהם אמרו המלאכים מה אנוש כי תזכרנו, אמנם ההבדל בין הצדיק והרשע היא בזה שהרשע בפועל מפריד בין החשך לאור ולכך חי בעולם החשך והצדיק מגלה שגם בחשך הקב"ה נמצא ואז גם חושך לא יחשיך וממילא נקרא האדם צדיק יסוד עולם (למרות שאין הכוונה לצדיק המתעלה במדרגות עליונות).

(מאמץ ב' 580)

הפסוק ומלאה הארץ דעה את ה' כמים כים מכסים ואז כבר לא נצטרך להשתמש בחשך כאמצעי לפרסם שם ה' בעולמות. האמת שלא צריכים לחכות לתקון הבריאה על מנת ליזכות לאור הגנוז. אם נהיה מוכנים להיות אמיתיים עם עצמנו ולגלות את השפלות האמיתית שלנו אזי ניתן כבר עתה ליזכות לאור הגנוז ולעתידי לבא.

בעת תקון הבריאה החשך לא יהיה חשך, אבל עד לתיקון הבריאה החשך נראה כחשך ויסוד החשך נראה כתוהו ובוהו ואז שמאמר ה' יהי אור - ויהי אור אינה ניכרת בצורה ישירה אלא כיוצא פועל, לדוגמא "המבול!" התורה מתארת את החשך הגדול שהיה במבול. התורה מתארת את התוהו ובוהו שהיה במבול. חז"ל מתארים איך שכל מערכת השמים נעצרה בעת המבול, ובכל זאת המבול לא כילה את העולם לגמרי כך שניתנה האפשרות להמשיך קיומו של העולם, כמש"כ (בראשית ח, א) ויזכור אלקים את נח וכו' ויעבר אלקים רוח על הארץ וישוכו המים.

במבול רואים את החשך ובמבול רואים גם את

שהשמחה במעונם

הר"ר נחום גולדרינג ומשפ' לנשואי הבן
הר"ר בן ציון קלר ומשפ' לנשואי הבת
הר"ר שמעון גולדרינג לנשואיו
הר"ר יעקב זופניק ומשפ' לנשואי הנכד
הר"ר מנחם זאב וינקלר ומשפ' לנשואי הבן הבה"ח אליעזר נ"י
הר"ר שמואל כץ ומשפ' לאירוסיו הבן

לעילוי נשמת

מסעורה ממו ז"ל בת מגוס וחנה ברבי ז"ל נלב"ע א' כסלו התשס"ג
ולע"נ גר בן מגוס ברבי ז"ל
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת מוה"ר ר' אשר ב"ר אריה מרדכי זצ"ל זי"ע

י"ל ע"י
מערכת דחברותא
רח שני 3
02-5829688 ☎
02-5325477 :פקס
ת.ד. 5080
ירושלים 91050